

Stöd för kvalitetsstudier

Vad är en kvalitetsstudie?

En kvalitetsstudie är en dokumenterad studie av statistikens kvalitet som berör någon eller några kvalitetskomponenter: *Relevans (Statistikens innehåll), Tillförlitlighet, Aktualitet och punktlighet, Tillgänglighet och tydlighet, Jämförbarhet och sammanvändbarhet.*

Att genomföra kvalitetsstudier är inte ett självändamål utan en del av ett systematiskt kvalitetsarbete för att säkerställa att statistiken håller avsedd kvalitet. Dessa studier genomförs när olika frågeställningar eller problem som behöver undersökas vidare har identifierats. Studierna kan exempelvis genomföras för följande ändamål:

- **Förvärva ny kunskap:** Varje studie skapar en möjlighet att lära sig mer om de faktorer som påverkar statistikens kvalitet.
- **Förbättra statistikproduktionens utförande:** Att analysera olika delmoment skapar kunskap och underlag som kan leda till förbättrade processer och metoder.
- **Identifiera osäkerhet:** Genom att tydligt beskriva var och hur osäkerhet uppstår kan den sedan kommuniceras i kvalitetsdeklarationen och om möjligt åtgärdas.
- **Utvärdera effekter av ändringar:** Experiment kan användas för att bedöma effekterna av föreslagna ändringar i exempelvis insamlingsmetoder, såsom införandet av ny teknik eller nya kontaktstrategier. Det ger underlag för beslut om ändringar.

Exempel på olika typer av kvalitetsstudier

Det finns olika typer av kvalitetsstudier. Vilken typ av studie som ska genomföras beror på studiens syfte. Här följer några exempel på olika typer av kvalitetsstudier för olika kvalitetskomponenter:

- **Statistikens innehåll:** Användarstudier kan visa vilka statistiska storheter, inklusive redovisningsgrupper, som efterfrågas av viktiga användare.

- **Aktualitet och punktlighet:** Planerade insatser för att förkorta framställningstider kan utvärderas till exempel med experiment eller rullande skattningar.
- **Mätning:** Experimentella studier som jämför olika insamlingsmetoder kan belysa hur ändringar i frågeformuleringar eller insamlingskanaler påverkar svarkvaliteten. Till exempel kan olika webblayouter testas för att se vilken som ger mest tillförlitliga data.

Ett kvantitativ ansats kan vara att analysera paradata, såsom svarstider och hur respondenter navigerar i en blankett. På så sätt kan problematiska frågor eller frågeavsnitt som kräver förtydliganden identifieras.

- **Ramtäckning:** Genom att studera hur väl en rampopulation representerar avsedd målpopulation kan över- och undertäckning identifieras, bedömas och eventuellt korrigeras. Detta kan göras till exempel genom att använda flera överlappande datakällor eller genom att utnyttja registerinformation som har färdigställts efter att berörd undersökning har genomförts.
- **Bearbetning:** Studier av bearbetningsstegen i statistikproduktionen, såsom granskning eller klassificering och kodning, kan identifiera var osäkerheter kan uppstå. Studier kan även visa på hur osäkerheterna kan minskas genom exempelvis förbättrade rutiner och automatisering.
- **Modellantaganden:** Känslighetsanalyser kan göras för att bedöma effekten av olika antaganden för modellbaserade skattningar.

Notera att studier kan beröra flera kvalitetskomponenter samtidigt. Ofta finns en ansats att studera en viss kvalitetskomponent, till exempel, förkortad framställningstid eller ökad sammanvändbarhet med annan statistik, och samtidigt bevaka effekterna på kvalitetskomponenten tillförlitlighet.

Processen för att genomföra en kvalitetsstudie

När ett behov av att genomföra en kvalitetsstudie har identifierats behöver flera kompetenser samverka. Detta för att kunna göra en allsidig belysning av de kvalitetskomponenter som ska studeras och för att ta fram ett bra upplägg för studien. Ett beslut om att göra en kvalitetsstudie tas av ansvarig chef. För uppdrag åt en annan myndighet ska kvalitetsstudien vara överenskommen med uppdragsgivaren.

En kvalitetsstudie startar alltid med att formulera en tydlig problemställning där det framgår vad som behöver undersökas eller förbättras. Därefter väljs en metod som passar studien, vare sig det är en jämförande analys, ett experiment eller en utvärdering av befintliga

processer. En kvalitetsstudie görs vanligen som en separat process efter en produktionsomgång. Experiment kan dock genomföras inbäddade i en produktionsomgång. Dokumentationen av en kvalitetsstudie ska innehålla åtminstone en beskrivning av syfte, metod och resultat, samt slutsatser och rekommendationer.

Resultatet av kvalitetsstudier bör kortfattat beskrivas i kvalitetsdeklarationen och utgöra ett underlag för kommunikation med statistik användarna. Utfallet av en studie kan handla om ökad kunskap eller uppslag till förbättringar. Med kunskap om statistikens kvalitet kan den statistikansvariga myndigheten hjälpa användare att ta mer välgrundade beslut i sin användning av statistiken. Kvalitetsstudier kan också användas som beslutsunderlag för prioritering och resursallokering.